

Γιούρου και Άρα

Μία ιστορία από τον ποταμό Μαμόρε

Eva Lucía Bayarri και Juvitina Galán

Γιούρου και Άρα

Μία ιστορία από τον ποταμό Μαμόρε

Συγγραφή: Eva Lucía Bayarri

Απεικονίσεις: Juvitina Galán

Μετάφραση στα Ελληνικά: Φοίβος

Αλέξανδρος Μουκλιανίτης και Μαρία Θ.

Χειμωνοπούλου

Επιστημονική επιμέλεια:

Dr. Claudio R. M. Baigún

(USAM/CONICET) και

Dr. Paul Van Damme

FAUNAGUA

BV
ediciones

Αφιερωμένο στα ποτάμια με ελεύθερη ροή

© 2020 of the text, Eva Lucía Bayarri Clariana
© 2020 of the ilustrations, Juvitina Galán
© 2020 of this edition, Boca Abajo Ediciones

First edition: september 2020

Μετάφραση: Φοίβος Αλέξανδρος Μουχλιανίτης και Μαρία Θ. Χειμωνοπούλου

Printed in Spain

ISBN: 978-84-121976-5-5

BOCA ABAJO EDICIONES, S.L.
46010 Valencia
www.baediciones.com
bocaabajo@baediciones.com

Boca Abajo
ediciones

The total or partial reproduction of any of its contents, even the design of the cover, as well as its storage, transmission or treatment in any electronic, mechanical, chemical, optical device, by recording or photocopying is prohibited without the previous written consent of Boca Abajo Ediciones S.L.

Published by Boca Abajo Ediciones S. L.

Το παρόν βιβλίο γράφτηκε για την Παγκόσμια Ημέρα Μετανάστευσης Ψαριών 2020 (WFMD2020) και για τα ποτάμια με ελεύθερη ροή, και αποτελεί συμμετοχή στην εν λόγω εκστρατεία, με την ελπίδα ότι η γνώση αναφορικά με τον κόσμο μας θα μας βοηθήσει να τον βελτιώσουμε.

Ο Οργανισμός Παγκόσμιας Μετανάστευσης Ψαριών (WFMF) και οι παθιασμένοι με τη δουλειά του Οργανισμού άνθρωποι που συναντήσαμε έχουν αποτελέσει την πηγή έμπνευσής μας.

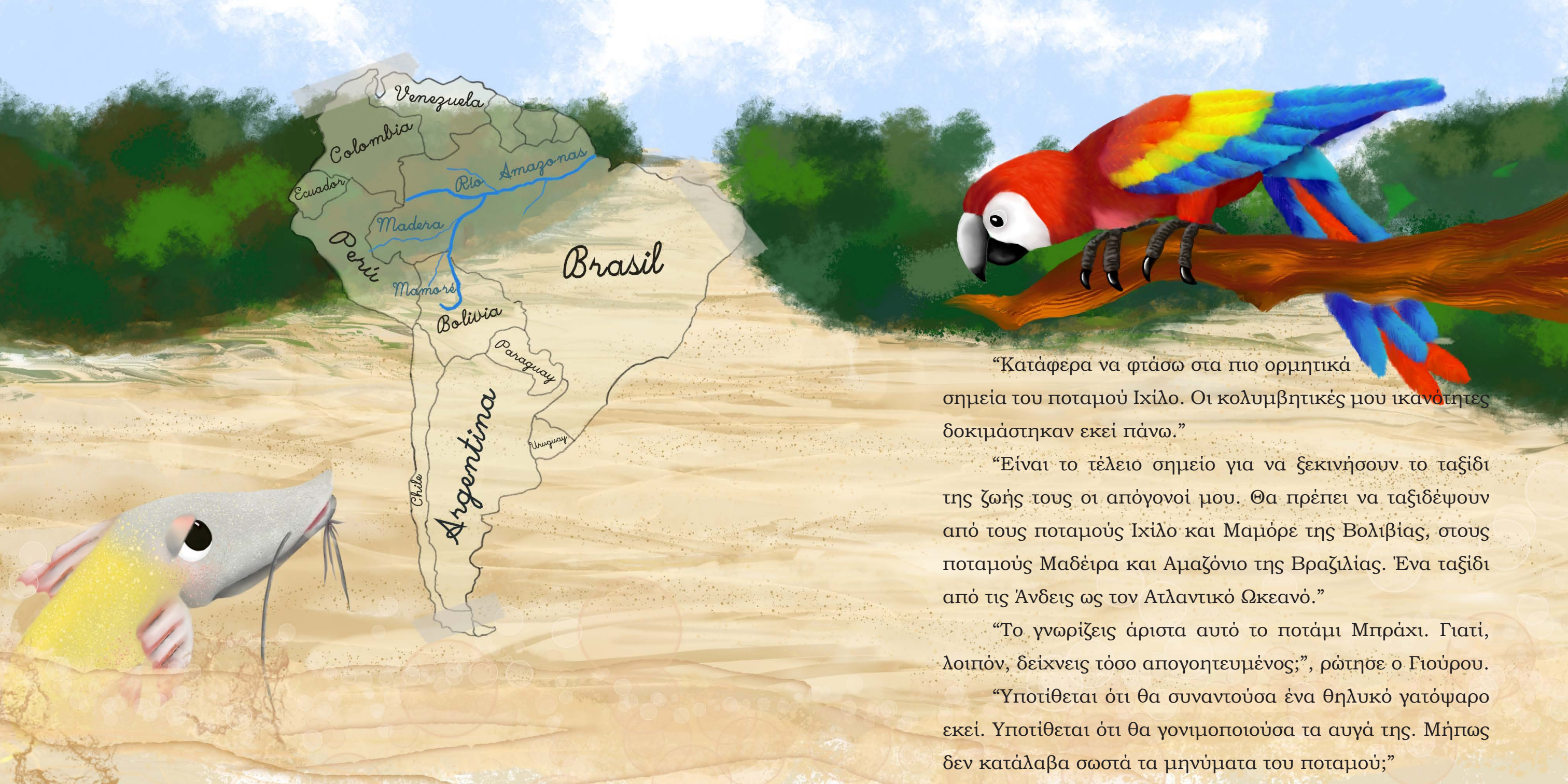
Ο Γιούρου ήταν ένας κόκκινος παπαγάλος μακάο, γεννημένος και μεγαλωμένος στη Βολιβία. Πέταξε επιδεικνύοντας όλα τα χρώματα του φτερώματός του. Έκανε εξάσκηση γιατί ήθελε να εντυπωσιάσει έναν θηλυκό παπαγάλο. Προσγειώθηκε στο κλαδί μιας κιχόνης κοντά στην όχθη του ποταμού Μαμόρε.

“Γεια σου παπαγάλε”, είπε το επίχρυσο γατόψαρο στον Γιούρου.

“Μπράχι! Επέστρεψες!”, απάντησε ο παπαγάλος. “Φαινόσουν τόσο ανήσυχος την τελευταία φορά που σε είδα. Δεν ήξερα εάν θα επιστρέψεις”, συνέχισε ο παπαγάλος.

“Δεν υπήρχε λόγος ανησυχίας. Δεν συνάντησα ούτε ένα ψάρι-βαμπίρ στο δρόμο μου από τον ποταμό Μαδέιρα προς τον ποταμό Ιχίλο”.

“Κατάφερα να φτάσω στα πιο ορμητικά σημεία του ποταμού Ιχίλο. Οι κολυμβητικές μου ικανότητες δοκιμάστηκαν εκεί πάνω.”

“Είναι το τέλειο σημείο για να ξεκινήσουν το ταξίδι της ζωής τους οι απόγονοί μου. Θα πρέπει να ταξιδέψουν από τους ποταμούς Ιχίλο και Μαμόρε της Βολιβίας, στους ποταμούς Μαδέιρα και Αμαζόνιο της Βραζιλίας. Ένα ταξίδι από τις Άνδεις ως τον Ατλαντικό Ωκεανό.”

“Το γνωρίζεις άριστα αυτό το ποτάμι Μπράχι. Γιατί, λοιπόν, δείχνεις τόσο απογοητευμένος;”, ρώτησε ο Γιούρου.

“Υποτίθεται ότι θα συναντούσα ένα θηλυκό γατόψαρο εκεί. Υποτίθεται ότι θα γονιμοποιούσα τα αυγά της. Μήπως δεν κατάλαβα σωστά τα μηνύματα του ποταμού;”

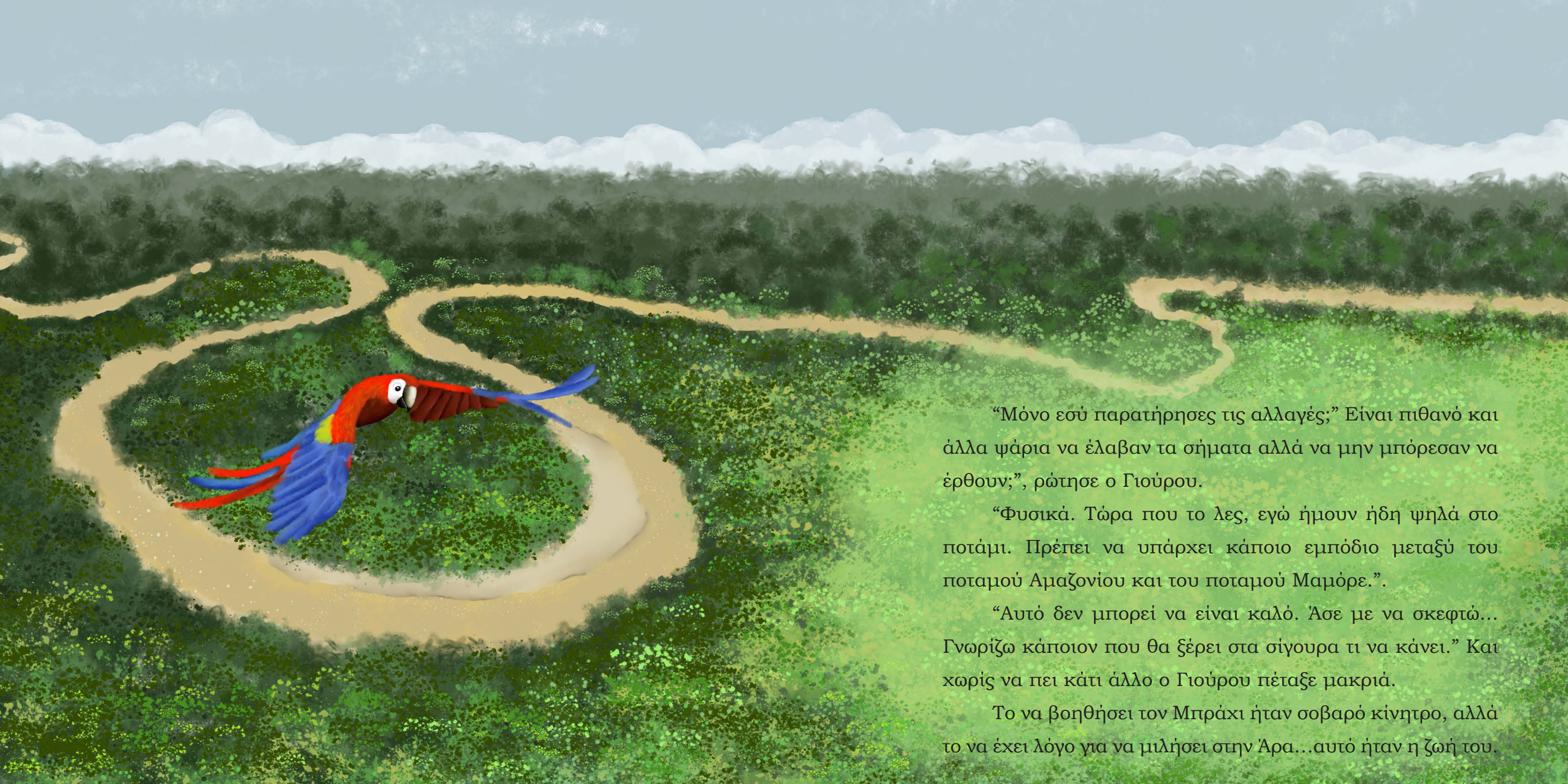

“Για ποια μηνύματα μιλάς;”, ρώτησε ο Γιούρου.

“Κάθε χρόνο, την εποχή των βροχών, το ποτάμι φουσκώνει και η πεδιάδα πλημμυρίζει. Το νερό μεταφέρει τροφή και σπόρους στο κυρίως ρεύμα του ποταμού και στην πεδιάδα. Μπορούμε να αισθανθούμε τις αλλαγές στη θερμοκρασία του νερού και στα ιζήματα όταν φθάνουν στις εκβολές του ποταμού Αμαζονίου. Αυτό είναι το σινιάλο μας για να κολυμπήσουμε κόντρα στη ροή του νερού προς τις πηγές του ποταμού για να γεννήσουμε τα αυγά μας”, απάντησε ο Μπράχι.

“Διασχίζετε τη Βραζιλία και τη Βολιβία για να αναπαραχθείτε; Τι ταξίδι!”, είπε ο Γιούρου.

“Κάνουμε ένα μεταναστευτικό ταξίδι μεγαλύτερο των τεσσάρων χιλιάδων χιλιομέτρων μέχρι να φτάσουμε στα ορμητικά νερά κοντά στις πηγές του ποταμού. Αλλά είναι μάταιο εάν δεν υπάρχουν αυγά για να γονιμοποιηθούν. Αυτό θα μπορούσε να είναι το τέλος για τα επίχρσα γατόψαρα του ποταμού Μαμόρε.”

“Μόνο εσύ παρατήρησες τις αλλαγές;” Είναι πιθανό και άλλα ψάρια να έλαβαν τα σήματα αλλά να μην μπόρεσαν να έρθουν;”, ρώτησε ο Γιούρου.

“Φυσικά. Τώρα που το λες, εγώ ήμουν ήδη ψηλά στο ποτάμι. Πρέπει να υπάρχει κάποιο εμπόδιο μεταξύ του ποταμού Αμαζονίου και του ποταμού Μαμόρε.”.

“Αυτό δεν μπορεί να είναι καλό. Άσε με να σκεφτώ... Γνωρίζω κάποιον που θα ξέρει στα σίγουρα τι να κάνει.” Και χωρίς να πει κάτι άλλο ο Γιούρου πέταξε μακριά.

Το να βοηθήσει τον Μπράχι ήταν σοβαρό κίνητρο, αλλά το να έχει λόγο για να μιλήσει στην Άρα...αυτό ήταν η ζωή του.

Η Άρα ήταν ένας κόκκινος παπαγάλος μακάο, όπως και ο Γιούρου. Ήταν περιπετειώδης και γενναία. Είχε γίνει φίλη με έναν άνθρωπο που τη βοήθησε έπειτα από μία άσχημη προσγείωση. Η Άρα είχε μόλις δύο δάχτυλα στο ένα της πόδι.

Ο Χοσέ ήταν ψαράς στον ποταμό Ιχίλο. Ζούσε στις όχθες του ποταμού Μαμόρε.

Η Άρα και ο Χοσέ ήταν πάντοτε κοντά ο ένας στον άλλο.

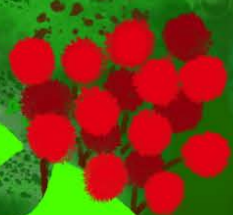

“Πουλί ζητάει άδεια προσγείωσης!”, φώναξε ο Γιούρου καθώς πλησίαζε το κλαδί που κούρνιαζε η Άρα. Η Άρα γέλασε και κουνήθηκε στο πλάι.

“Τι σε φέρνει κατά μήκος αυτής της ακτής του ποταμού Μαμόρε, Γιούρου;”, ρώτησε πολύ αποφασιστικά και με περιέργεια.

“Οι ομορφιές του ποταμού... και μία ευγενής αποστολή”, και είπε στην Άρα για το πρόβλημα του γατόψαρου.

“Πρέπει να το πούμε στον Χοσέ”, είπε η Άρα αποφασιστικά. “Παραπονέθηκε ότι δεν έχει βρει γατόψαρα ψηλά στον ποταμό.”

Αντίθετα στο ρεύμα του νερού κολυμπούσε ένα τρίχρονο γατόψαρο. Το όνομά της ήταν Ιάρα, που σημαίνει λαίδη του νερού. Είχε την αίσθηση ότι πλησίαζε στον προορισμό της.

Κολυμπούσε σχεδόν πέντε μήνες κόντρα στην ροή του νερού διασχίζοντας τους ποταμούς Αμαζόνιο, Μαδέιρα, Μαμόρε και Ικίλο, πορεία αντίστροφη από αυτή που είχε ακολουθήσει όταν γεννήθηκε, προς τις εκβολές του ποταμού Αμαζονίου. Η Ιάρα ήταν τυχερή που είχε ανέβει το ποτάμι πριν ολοκληρωθούν τα φράγματα στον ποταμό Μαδέιρα.

Δεν ήταν πλέον στον ποταμό Μαμόρε. Είχε φτάσει στον ποταμό Ικίλο. Το ρεύμα εκεί ήταν δυνατό και της ήταν δύσκολο να το παλέψει.

Ο Χοσέ πήγε στο σημείο όπου
συνήθιζε να ψαρεύει, με την Άρα να αιωρείται
πάντοτε εκεί κοντά. Αποφάσισε να μην χρησιμοποιήσει
αγκίστρι και δόλωμα. Δεν ήθελε να ψαρέψει
κάποιο επίχρυσο γατόψαρο.
Ήθελε απλώς να βρει ένα.

Ήθελε να βρει ένα θηλυκό επίχρυσο γατόψαρο και
να του ζητήσει να συναντηθεί με τον Μπράχι πιο ψηλά στο
ποτάμι.

Έριξε λοιπόν το δίκτυο του και περίμενε.

Δεν πήρε πολλή ώρα στην Ιάρα να φτάσει στον Χοσέ.
Βρήκε το δίκτυο του, και ο ψαράς αποδείχθηκε ιδιαίτερα
ικανός στο να την φέρει προς το μέρος του.

“Είμαι η Άρα,” είπε ο παπαγάλος στην Ιάρα, το επίχρυσο γατόψαρο. “Γνωρίζω κάποιον που σε αναζητάει. Ο Χοσέ κι εγώ τον βοηθάμε”, συνέχισε και η φωνή της ακούστηκε λιγάκι πιο νευρική από όσο περίμενε. Δεν θα έχανε την ευκαιρία να βρει ταίρι στον Μπράχι. Ήταν το μόνο αρσενικό γατόψαρο ψηλά στο ποτάμι.

“Τι ζητάτε από εμένα; Πήγαινα λίγο παραπέρα για να γεννήσω τα αυγά μου”, απάντησε η λαιδη του νερού στο περίεργο ζευγάρι.

“Θα πρέπει να περιμένεις τον Μπράχι να έρθει. Είστε μόνο εσείς οι δύο!”. Η Άρα ακουγόταν ήδη απελπισμένη και αποφάσισε να πετάξει και να ειδοποιήσει τον Γιούρου. Αυτός θα εντόπιζε τον Μπράχι.

Αφού έφυγε η Άρα, ο Χοσέ ευχήθηκε καλό ταξίδι στην Ιάρα και κανόνισε να συναντηθούν ξανά κατά το ταξίδι της επιστροφής.

“Γιούρου, κόκκινε μακάο, παπαγάλε των επτά χρωμάτων, φίλε του γατόφαρου, αδιάκριτο πουλί...” φώναξε η Άρα και πέταξε προς το μέρος αυτού που είχε ήδη αποφασίσει ότι θα γινόταν το ταίρι της για μια ζωή.

Ο Γιούρου άκουσε συγκλονισμένος τη φίλη του και έπειτα πέταξαν μαζί για να συναντήσουν τον Μπράχι.

“Δεν θα το πιστέψεις μικρό μου δεκάκιλο ψαράκι.”,
είπε ο Γιούρου στον Μπράχι. “Τι είναι αυτό που δεν θα
πιστέψω παπαγάλε; ”, απάντησε ο Μπράχι.

“Θα πρέπει να επιστρέψεις στον ποταμό Ιχίλο. Κάποιος
σε περιμένει...”, ξεκίνησε να λέει ο Γιούρου.

“Ένα γατόψαρο! Βρήκαμε ένα επίχρυσο
γατόψαρο, την Ιάρα, και σε περιμένει στον
ποταμό Ιχίλο”, ολοκλήρωσε την
φράση του Γιούρου η Άρα.

Ξανασυναντήθηκαν όλοι μετά από μερικές ημέρες. Ο Γιούρου και η Άρα είδαν τα αυγά στο νερό και, αργότερα, είδαν τα μικρά ψαράκια στον ποταμό Μαμόρε. Αυτή θα ήταν η τελευταία γενιά επίχρυσων γατόψαρων που θα γεννιόταν στον ποταμό Ιχίλο.

Ο Χοσέ ανέφερε την εξαφάνιση των γατόψαρων σε μία συνέλευση. Κατάφερε επιτέλους να εκφράσει τις ανησυχίες του και να λάβει κάποιες απαντήσεις.

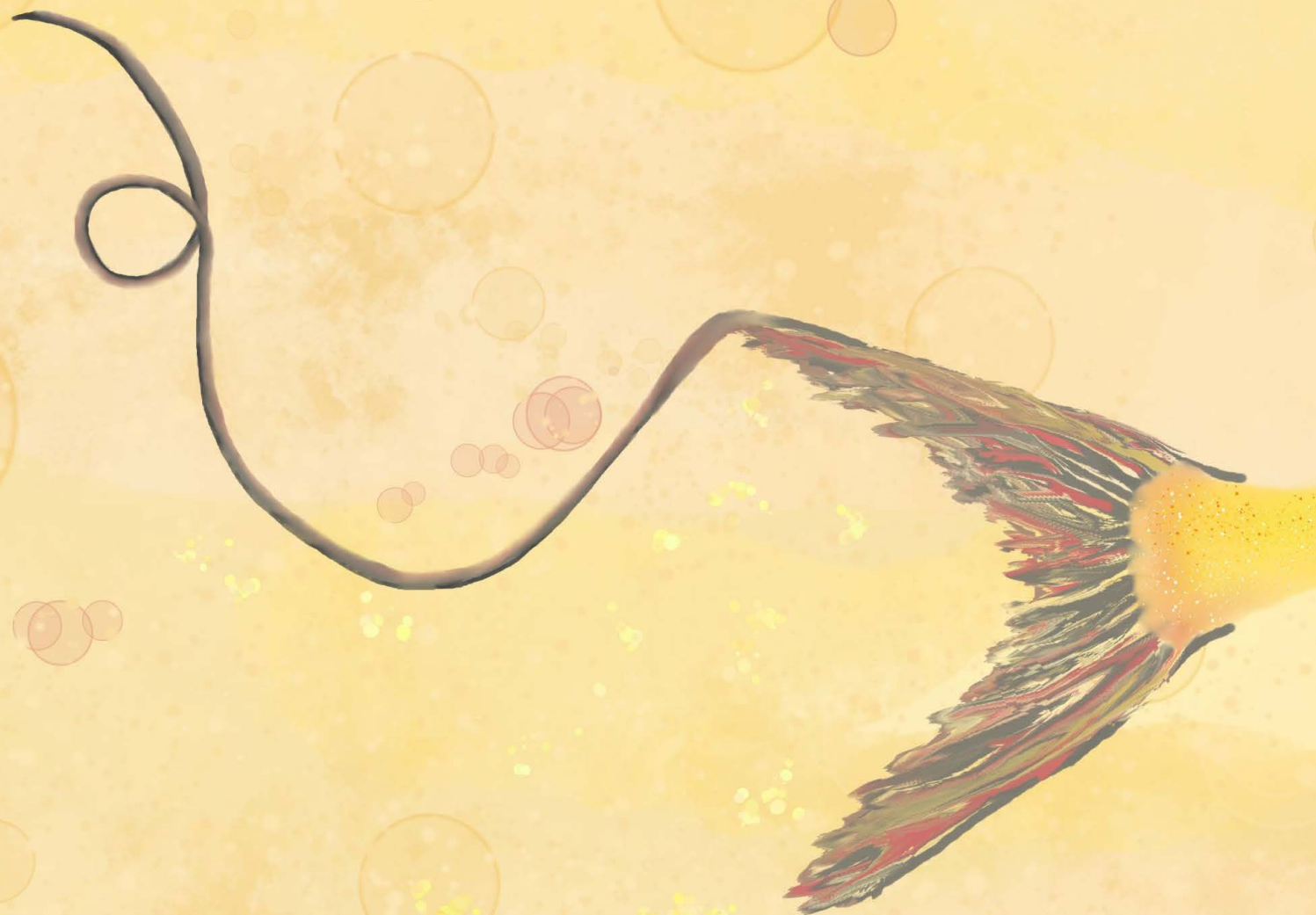

Τα μηνύματα του ποταμού Μαμόρε δεν φτάνουν πλέον στις εκβολές του ποταμού Αμαζονίου. Τα ψάρια που προσπαθούν να ανέβουν προς τον ποταμό Μαμόρε συναντούν στο δρόμο τους εμπόδια στον ποταμό Μαδέιρα και δεν μπορούν να προχωρήσουν.

Η συνοχή του ποταμού έχει χαθεί. Τα φράγματα δεν επιτρέπουν στα ψάρια να περάσουν. Συγκρατούν ιζήματα και αποτρέπουν το νερό του ποταμού να πλημμυρίσει την πεδιάδα.

Το τελευταίο γατόψαρο που πιάστηκε στον ποταμό Ιχίλο ήταν το 2019.

Τώρα καταλαβαίνουμε τους λόγους για τους οποίους έχει συμβεί αυτό και είναι ώρα να κάνουμε κάτι.

Ξέρατε ότι...

Οι Yuracarés ή αλλιώς **Yurujares** είναι ιθαγενείς που ιστορικά ζούσαν στο επάνω μέρος του ποταμού Ιχίλο, στο Βολιβιανό κομμάτι του ποταμού Αμαζονίου. Το όνομα **Γιούρου** (Yuru) αποτελεί φόρο τιμής στη φυλή αυτή.

Ara macao είναι το επιστημονικό όνομα του κόκκινου παπαγάλου μακάο που στη Βολιβία ονομάζεται και παπαγάλος με τα επτά χρώματα. Εξ ου και το όνομα της **Άρα** (Ara).

Το επιστημονικό όνομα του επίχρυσου γατόψαρου είναι **Brachyplatystoma rousseauxii**. Εξ ου και το όνομα **Μπράχι** (Brachy).

Ποτάμι ελεύθερης ροής

Είναι το ποτάμι που διατηρεί τη συνοχή του με τέσσερις τρόπους:

Συνοχή **άνω ροής – κάτω ροής**: Το νερό μεταφέροντας θρεπτικά συστατικά και ιζήματα ρέει ελεύθερα προς τις εκβολές του ποταμού. Τα ψάρια μπορούν και ανεβαίνουν τον ποταμό.

Πλευρική συνοχή: Το νερό ξεφεύγει από την κοίτη του ποταμού, πλημμυρίζει και λιπαίνει τις πεδιάδες και επιστρέφει στην κοίτη παρασύροντας τροφή που καταναλώνεται από τα μικρά επίχρυσα γατοψαράκια καθώς αυτά ταξιδεύουν προς τις εκβολές του ποταμού Αμαζονίου.

Κατακόρυφη συνοχή: Το νερό του ποταμού εισέρχεται στο έδαφος και ενισχύει υπόγειους υδροφορείς που αποτελούν μέρος του κύκλου του νερού.

Εποχική συνοχή: Το ποτάμι έχει ένα ετήσιο κύκλο πλημμυρών ο οποίος σηματοδοτεί έναν ρυθμό στον οποίο βασίζονται πολλά έμβια όντα.

Γλωσσάρι:

Παραπόταμος: Δευτερεύων ρέμα ή ποτάμι που καταλήγει σε ένα κύριο ποταμό.

Ψάρι-βαμπιρ: Παρασιτικό ψάρι, με επιστημονική ονομασία *Vandellia cirrhosa*, το οποίο ζει στη λεκάνη απορροής του Αμαζονίου.

Συνοχή: Η ικανότητα δημιουργίας ή διατήρησης σύνδεσης, επαφής ή σχέσης.

Εκβολές ποταμού: Το σημείο όπου ένα ποτάμι συναντά μία λίμνη ή τη θάλασσα.

Επίχρσο γατόψαρο: *Brachyplatystoma rousseauxii*. Μεταναστευτικό ψάρι που ανήκει στη μεγάλη οικογένεια των γατόψαρων. Πραγματοποιεί μεγάλων αποστάσεων μεταναστεύσεις ανάμεσα στους παραπόταμους του ποταμού Αμαζονίου και στις εκβολές του και αντίστροφα. Είναι το ψάρι που πραγματοποιεί τη μεγαλύτερη μετανάστευση σε γλυκά νερά: μέχρι και σχεδόν 12.000 χιλιόμετρα σε ορισμένους παραποτάμους του Περού (στον ποταμό Ουκαγιάλι). Στους παραποτάμους του ποταμού Μαδέιρα, όπου συναντήθηκαν ο Μπράχι και η Ιάρα, το μεταναστευτικό ταξίδι είναι περίπου 8000 χιλιόμετρα.

Γονιμοποίηση: Η ένωση του ωαρίου με το σπερματοζώαριο στους ζωικούς οργανισμούς. Τα γονιμοποιημένα αυγά είναι αυγά (περιέχουν ωάρια) που έχει γεννήσει ένα θηλυκό ψάρι και γονιμοποιούνται μέσα στο νερό από τα σπερματοζώαρια που απελευθερώνει ένα αρσενικό ψάρι (εξωτερική γονιμοποίηση).

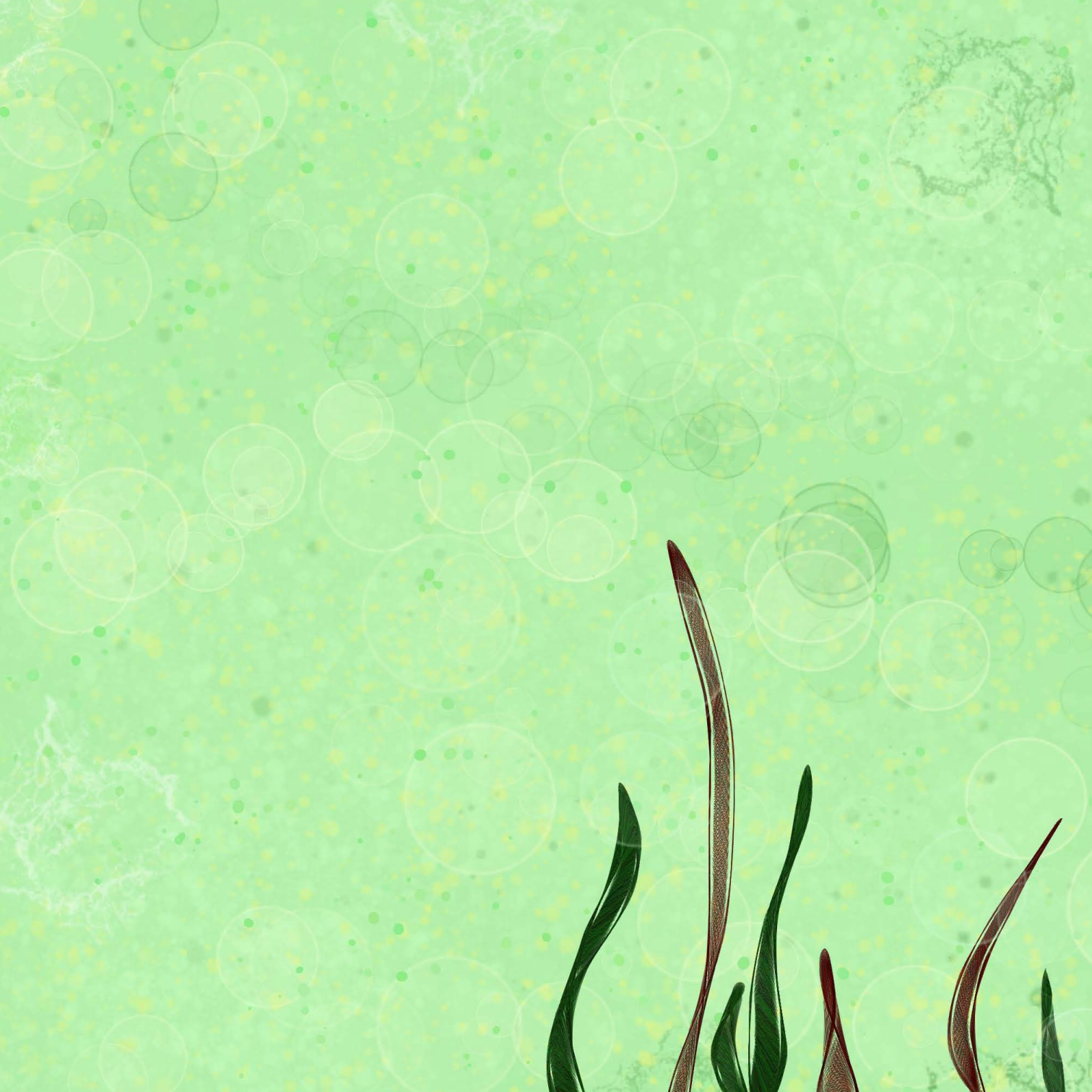
Μακάο: Ο παπαγάλος με την επιστημονική ονομασία *Ara macao*. Ονομάζεται κόκκινος μακάο. Ειδικότερα, στην Βολιβία είναι γνωστός ως ο παπαγάλος με τα επτά χρώματα.

Γενιά: Οι απόγονοι από μία αναπαραγωγική διαδικασία.

Κιγχόνη: *Cinchona officinalis*. Δέντρο των Άνδεων με πλατιά φύλλα που ξεπερνά σε ύψος τα δεκαπέντε μέτρα και ανήκει στην ίδια οικογένεια με τα καφεόδεντρα. Ο φλοιός του κάνει το δέντρο αυτό πολύτιμο, καθώς είναι πλούσιος σε κινίνη (χρησιμοποιείται ως φάρμακο ενάντια στην ελονοσία). Το αλκαλοειδές αυτό (κινίνη) έκανε το δέντρο αυτό διάσημο, αλλά αποτέλεσε και την καταστροφή του. Πλέον έχει σχεδόν εξαφανιστεί στην Αμερική.

Φράγμα: Ένα τοιμεντένιο εμπόδιο, κατασκευασμένο για να συγκρατεί νερό ώστε να δημιουργείται μία δεξαμενή νερού. Η δεξαμενή αυτή χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος ή για την παροχή νερού.

Ιζήματα: Λάσπη και στερεά σωματίδια που μεταφέρθηκαν στο ποτάμι από το λιωμένο χιόνι ή το νερό της βροχής.

Τα μηνύματα από τον ποταμό Μαμόρε δεν φτάνουν στις εκβολές του ποταμού Αμαζονίου. Δύο Βολιβιανοί κόκκινοι παπαγάλοι μακάο, ο Γιούρου και η Άρα, θα βοηθήσουν δύο επίχρυσα γατόψαρα, τον Μπράχι και την Ιάρα, να συναντηθούν στον ποταμό Μαμόρε.

Η ιστορία αυτή θα αναδείξει τη σημασία της ελεύθερης ροής των ποταμών και τα μυστήρια της συνοχής τους. Ανακαλύψτε τον κύκλο ζωής των επίχρυσων γατόψαρων και τα μυστικά των μηνυμάτων των ποταμών. Η ίδια η ζωή εξαρτάται από αυτά.

Βρείτε τα αυθεντικά τραγούδια του βιβλίου μας στο κανάλι στο: [YouTube: BocaAbajoEdiciones](https://www.youtube.com/BocaAbajoEdiciones)

ISBN 978-84-122711-1-9

Boca Abajo
ediciones

